

21.3.2012

Dnro 2178/4/10

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Tuula Aantaa

TUOMIOISTUIMEN LAINVOIMAISET RATKAISUT OLISI TULLUT PANNA TÄYTÄNTÖÖN VAMMAISPALVELUASIASSA VIIVYTYKSETTÄ

DOMSTOLENS BESLUT GÄLLANDE HANDIKAPPSERVICEN BORDE OMEDELBART HA TAGITS I BRUK DÅ DET FÅTT LAGA KRAFT

1
ASIA

Kantelijan lakimies arvostelee kantelijan asiamiehenä kunnan perusturvalautakunnan, perusturvajohtajan, perusturvalautakunnan puheenjohtajan sekä perusturvalautakunnan edellisen puheenjohtajan menettelyä kantelijan vammaispalvelulain mukaisesti kuljetuspalveluihin liittyvässä asiassa. Kantelijan lakimies on erityisesti tyytymätön siihen, että perusturvalautakunta ei ole pannut täytäntöön korkeimman hallinto-oikeuden 29.1.2010 antamaa vammaispalvelun kuljetuspalveluja koskevaa päätöstä.--
- Lisäkirjeessään kantelijan lakimies arvosteli vielä kuljetuspalveluhakemuksen käsittelyä kunnassa.

- - -

3
RATKAISU

3.1
Tapahtumat kantelukirjoituksen ja asiakirjojen mukaan

Kantelija haki 26.2.2008 vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen järjestämistä työmatkoihinsa sekä virkistys- ja asiointimatkoihinsa 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa.

Perusturvalautakunnan alainen viranhaltija myönsi 29.2.2008 virkistys- ja asiointimatkoihin 10 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, mutta hylkäsi hakemuksen muilta osin. Päätöksen mukaan 42 yhdensuuntaista työmatkaa ei kuulu kohtuullisiin vammaispalvelulain mukaisesti kuljetuspalveluihin. Lisäksi kantelijalla on oma kuljetuspalvelu työmatkoihin ja hän voi osittain yhdistää asiointimatkoja työmatkoihinsa. Kantelijan puoliso, jolla on auto käytössään, voi myös omalta osaltaan auttaa tätä kuljetuspalveluasioissa.

Perusturvalautakunta hylkäsi 29.4.2008 kantelijan viranhaltijan päätöstä koskeneen oikaisuvaatimuksen.

Turun hallinto-oikeus hylkäsi 22.12.2008 perusturvalautakunnan päätöksestä tehdyn valituksen.

Korkein hallinto-oikeus kumosi 29.1.2010 antamallaan päätöksellä Turun hallinto-oikeuden ja perusturvalautakunnan päätökset ja palautti asian perusturvalautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi. Päätöksen perustelujen mukaan uusi korkeimmalle hallinto-oikeudelle toimitettu lääkäri nlausunto huomiioon ottaen kantelija on vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä tarkoitettu vaikeavammaisen, jolle kunnan on järjestettävä vammaispalveluasetuksen 6 §:n mukaiset kuljetuspalvelut.

Kantelija pyysi 9.2.2010 kirjallisesti perusturvalautakunnan puheenjohtajalta korkeimman hallinto-oikeuden palauttaman kuljetuspalveluasian pikaista käsittelyä.

Kantelijan lakimies pyysi kirjallisesti 11.3.2010 kunnanjohtajalta asian pikaista käsittelyä. Asia luvattiin käsitellä perusturvalautakunnan kokouksessa 6.4.2010.

Kantelijan lakimies pyysi 21.4.2010 päivätyssä perusturvalautakunnan johtajalle osoitetussa kirjeessä muun muassa, että kantelijalle toimitettaisiin välittömästi perusturvalautakunnan 6.4.2010 pitämän kokouksen pöytäkirjanote sekä kirjallinen selvitys siitä, miksi pöytäkirjanotetta ei ole toimitettu eikä päätöstä kuljetuspalveluista tehty.

Kunnan perusturvajohtaja soitti 26.4.2010 kantelijan lakimiehelle kertoen, että asiassa on päätetty hakea korkeimman hallinto-oikeuden 29.1.2010 antaman päätöksen purkua ja että he eivät tee päätöstä kuljetuspalvelujen myöntämisestä eivätkä anna perusturvalautakunnan 6.4.2010 pidetyn kokouksen pöytäkirjanotetta.

Kantelija oli hakenut toisen kerran vammaispalvelulain kuljetuspalveluja 23.4.2009. Perusturvalautakunta oli 18.8.2009 pysyttänyt viranhaltijan päätöksen, jolla hakemus oli hylätty viitaten Turun hallinto-oikeuden 22.12.2008 antamaan päätökseen, jonka mukaan kantelijaa ei voida pitää vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen suhteen vaikeavammaisena.

Turun hallinto-oikeus kumosi 14.6.2010 perusturvalautakunnan päätöksen ja palautti asian sille uudelleen käsiteltäväksi.

Perusturvalautakunta otti kantelijan asian käsittelyyn perusturvalautakunnan puheenjohtajan esittelystä 30.9.2010. Tällöin perusturvalautakunta päätti myöntää kantelijalle kuljetuspalvelut hänen 12.9.2010 päivätyin kuljetuspalveluhakemuksensa mukaisesti.

Perusturvajohtaja siirtyi toisen työnantajan palvelukseen siten, että hänen virkasuhteensa päättyi 6.10.2010.

Korkein hallinto-oikeus hylkäsi 22.11.2010 antamallaan päätöksellä kunnan hakemuksen korkeimman hallinto-oikeuden 29.1.2010 antaman lainvoiman saaneen päätöksen purkamisesta. Ratkaisun perustelujen mukaan perusturvalautakunnan hakemuksen tueksi ei ollut esitetty sellaisia syitä, joiden johdosta siihen, kun otetaan huomioon hallintolainkäyttölain 63 §:n 1 momentti, voitaisiin suostua.

3.2

Korkeimman hallinto-oikeuden 29.1.2010 antaman päätöksen täytäntöönpano

Korkein hallinto-oikeus oli siis kumotessaan Turun hallinto-oikeuden ja perusturvalautakunnan edellä kerrotut päätökset ja palauttaessaan asian perusturvalautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi todennut

samalla päätöksensä perusteluissa, että kantelija on sinne 14.4.2009 toimitettu uusi lääkärinlausunto huomioon ottaen vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä tarkoitettu vaikeavammaisen, jolle kunnan on järjestettävä vammaispalveluasetuksen 6 §:n mukaiset kuljetuspalvelut.

Oikeusturvaa koskevan perustuslakimme 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa viranomaisessa. E uroopan ihmisoikeustuomioistuimien on katsonut, että ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuuluu olennaisena osana tuomioistuimen antaman päätöksen täytäntöönpano. Hallintolain 7 §:n mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkaalleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Hallintolain 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Hallintolain mainittu säännös viivytyksettömästä käsittelystä ei sisällä nimenomaisia määräyksiä siitä, missä ajassa hakemukset, vaatimukset ja muut toimielimelle kuuluvat asiat ja tehtävät tulee käsitellä. Näkemykseni mukaan käsittelyajan viivytyksettömyyttä arvioitaessa on otettava huomioon asian merkitys palvelua tai tukitoimintaa hakevalle henkilölle. Mitä suurempi merkitys ratkaisulla on asianomaisen jokapäiväisen elämän kannalta, sitä joutuisampaan käsittelyyn asiassa tulee pyrkiä. Hallintolaissa säädetty vaatimus asian viivytyksettömälle käsittelylle koskee hallintoasian käsittelyä kaikissa sen eri vaiheissa. Tämä merkitsee myös sitä, että päätöksen täytäntöönpanoon on ryhdyttävä viivyttämättä.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 6 §:n mukaan sosiaalihuollon järjestämisen tulee perustua viranomaisen tekemään päätökseen tai yksityistä sosiaalihuoltoa järjestettäessä sosiaalihuollon toteuttajan ja asiakkaan väliseen kirjalliseen sopimukseen.

Perusturvalautakunta, sen puheenjohtaja sekä lautakunnan edellinen puheenjohtaja katsovat selvityksessään menetelleensä asiassa lakien ja määräysten mukaan, kun he ovat luottaneet johtavan sosiaalivirkamiehensä harkintakykyyn asian käsittelyssä. Selvityksen mukaan perusturvalautakunnan esittelijänä toimineen kunnan perusturvajohtajan näkemykset kantelijan asiassa ovat olleet voimakkaasti eriävät kantelijan vaateisiin nähden.

Perusturvajohtajan selvityksen mukaan korkeimman hallinto-oikeuden päätös koski vain kantelijan kuljetuspalveluasian siirtämistä uudelleen perusturvalautakunnan käsittelyyn. Perusteluosiossa ollut maininta siitä, että kantelijalla on oikeus vammaispalvelulain mukaisiin kuljetuspalveluihin, ei sisällynyt itse päätöstekstiin. Perusturvajohtajan mukaan perusturvalautakunnalla oli erittäin hyvät perusteet osoittaa, että korkeimman hallinto-oikeuden päätös perustui virheelliseen laintulkintaan, joten lautakunta päätti hakea päätökseen purkua korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston näkemyksen mukaan perusturvalautakunnan saatua korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedokseen, olisi sen pitänyt toimia suoraan lainvoimaisen päätöksen edellyttämällä tavalla eli käsitellä asia uudelleen lainmukaisesti. Oikeuskirjallisuuden mukaan päätöksen sisällöllistä ratkaisua on perusteltua yleensä pitää sitovana, kun hallintoviranomainen käsittelee asiaa uudelleen. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan ottanut kantaa myös palvelun myöntämisen edellytyksiin.

Sen sijaan, että perusturvalautakunta olisi tehnyt päätöksen kantelijan kuljetuspalveluasiassa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaisesti, päätti lautakunta hakea korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen purkua (ylimääräinen muutoksenhaku). Aluehallintoviraston mielestä perusturvalautakunnan olisi joka tapauksessa tullut käsitellä kuljetuspalveluasiasia viivytyksettä uudelleen huomioiden korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu. Ylimääräinen muutoksenhaku ei vaikuta lainvoimaisen ratkaisun täytäntöönpanoon ellei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Kannanotto

Yhdyn Lounais-Suomen aluehallintoviraston edellä esittämiin näkökohtiin. Kun ylin hallintotuomioistuin on antanut asiassa välittömästi lainvoiman saavan päätöksen, on sen päätös tullut heti täytäntöönpanokelpoiseksi. Tuomioistuimen päätöksen lainvoimaisuus tarkoittaa sitä, että tällaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakukeinoin. Lainvoimaisuus merkitsee siten oikeudellisesti lopullisen ratkaisun antamista prosessin kohteena olleessa asiassa. Lainvoimaiseen päätökseen kohdistuvalla ylimääräisellä muutoksenhaulla ei ole täytäntöönpanoa lykkäävää vaikutusta. Näin ollen perusturvalautakunnan tai sen esittelijänä toimineen perusturvajohtajan omalla käsityksellä korkeimman hallinto-oikeuden antaman ratkaisun lainmukaisuudesta tai oikeellisuudesta ei ole merkitystä sen käsitellessä korkeimmassa hallinto-oikeudessa lainvoimaisesti ratkaistua asiaa. Hallintoviranomaisen tekemä tuomioistuinten ratkaisujen uudelleen arvioiminen olisi ristiriidassa tuomioistuinten riippumattomuuden kanssa sekä vesittäisi muutoksenhakujärjestelmän. Lisäksi se olisi ns. luottamuksensuojan periaatteen vastaista. Hallintolain 6 §:ään kirjatus periaatteen mukaan viranomaisen toimien on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Yksilön tulee voida luottaa siihen, että hallintoviranomainen noudattaa häntä koskevaa tuomioistuimen lainvoimaisista päätöistä.

Eri asia on, että kun perusturvalautakunnan mielestä korkein hallinto-oikeus oli tulkinut asiassa vammaispalvelulakia väärin, on se voinut erikseen hakea korkeimmalta hallinto-oikeudelta kyseessä olevan päätöksen purkua.

Edellä esitetyn perusteella katson perusturvalautakunnan menetelleen lainvastaisesti kun korkeimman hallinto-oikeuden lainvoimaista päätöstä ei pantu ilman aiheetonta viivytystä täytäntöön sen jälkeen kun perusturvalautakunta oli saanut päätöksestä tiedon.

Menettelyn moitittavuutta lisää mielestäni se, että perusturvalautakunta eitosiasiassa koskaan pannut täytäntöön korkeimman hallinto-oikeuden kyseistä päätöstä. Asiakirjojen mukaan perusturvalautakunta myönsi kantelijalle hänen hakemansa kuljetuspalvelut 30.9.2010. Tämä tapahtui kuitenkin vasta kantelijan 12.9.2010 päivätyyn uuden hakemuksen perusteella.

- - -

3.4 Lisäkirje

Kantelijan lakimies toimitti lisäselvityksenä kanteluun Turun hallinto-oikeuden 14.6.2010 antaman päätöksen, joka koskee kantelijan 23.4.2009 tekemää uutta kuljetuspalveluhakemusta.

Turun hallinto-oikeus kumosi mainitulla päätöksellään perusturvalautakunnan kantelijan kuljetuspalveluasiassa 18.8.2009 tekemän päätöksen ja palautti asian perusturvalautakunnalle uudelleen käsitel-

täväksi. Hallinto-oikeuden ratkaisun mukaan kantelija on vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä tarkoitettu vaikeavammainen, jolle kunnan on järjestettävä vammaispalveluasetuksen 6 §:n mukaiset kuljetuspalvelut.

Lisäksi kantelijan hallinto-oikeudelle vastaselityksessään esittämän esteellisyyttä koskevan väitteen johdosta hallinto-oikeus katsoi ratkaisunsa perusteluista tarkemmin ilmenevin tavoin, että perusturvalautakunnan johtaja on ollut esteellinen toimimaan esittelijänä ja pöytäkirjanpitäjänä perusturvalautakunnassa sen käsitellessä kantelijan kuljetuspalvelua koskevaa oikaisuvaatimusta. Hallinto-oikeus katsoi, että päätös on näin ollen syntynyt virheellisessä järjestyksessä.

- - -

Lisäkirjeen mukaan kantelijan lakimies oli soittanut Turun hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannin jälkeen kunnanjohtajalle tiedustellen, olivatko he jo saaneet hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksi ja koska kuljetuspalveluasiassa tehdään päätös. Kantelijan lakimiehen mukaan kunnanjohtaja oli ilmoittanut, että hallinto-oikeuden päätös ei ollut vielä hänellä tiedossa ja että seuraava perusturvalautakunnan kokous on vasta elokuussa ja että asialle ei tehdä mitään ennen sitä.

Asiakirjojen mukaan perusturvalautakunta ei myöskään tehnyt hallinto-oikeuden sille palauttaman asian johdosta päätöstä.

Päätös kantelijan kuljetuspalvelujen järjestämisestä tehtiin vasta hänen 12.9.2010 tekemän uuden kuljetuspalveluhakemuksen perusteella.

Viitaten edellä kohdassa 3.2 sanottuun, katson perusturvalautakunnan menetelleen myös Turun hallinto-oikeuden sille palauttaman asian käsittelemisessä lainvastaisesti.

- - -

3.6 Sosiaalilautakunnan tehtävistä

Sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä huolehtii sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentin mukaan yksi tai useampi kunnan määräämä monijäseninen toimielin. Toimielimen laissa säädettyä päätösvaltaa ja oikeutta puhevallan käyttämiseen voidaan johtosäännöllä siirtää toimielimen alaisille viranhaltijoille henkilön tahdosta riippumattomasti huoltoa koskevia päätöksiä lukuun ottamatta.

Edellä sanotun mukaisesti kunnan perusturvalautakunta vastaa sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä kunnassa.

Kunnassa perusturvalautakunnalla on ollut myös velvollisuus itse tehdä päätös kantelijan kuljetuspalvelujen järjestämisestä, tai jos perusturvalautakunnalle kuuluvaa päätösvaltaa on siirretty sen alaisille viranhaltijoille, valvoa, että viranhaltijat täyttävät velvollisuutensa ja toimivat lainmukaisesti. Näkemykseni mukaan korkeimman hallinto-oikeuden ja Turun hallinto-oikeuden päätösten täytäntöönpanossa tapahtunut lainvastainen menettely on aiheutunut myös kunnan perusturvalautakunnan virheellisestä menettelystä.

4 TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan kunnan perusturvalautakunnalle huomautuksen edellä kohdissa 3.2 ja 3.4 selostetusta lainvastaisesta menettelystä. Kiinnitän samalla perusturvalautakunnan ja kunnan perusturvatoimen viranhaltijoiden huomiota vastaisen varalle siihen, että kunnan on pantava hallinto-oikeuksien lainvoimaiset päätökset täytäntöön ilman aiheetonta viivytystä.

- - -

Tässä tarkoituksessa lähetän päätöksestäni jäljennöksen kunnan perusturvalautakunnalle, jota pyydän ilmoittamaan asian ratkaisusta perusturvatoimen viranhaltijoille

Lähetän päätökseni tiedoksi myös Lounais-Suomen aluehallintovirastolle.

Kantelun liitteet palautetaan ohessa.

